

KARTA KURSU

rok akademicki 2024/2025

Kierunek: Psychologia

Tryb prowadzenia studiów:

Stopień: studia jednolite magisterskie

Rok: II

Semestr: zimowy (IV)

Nazwa	Psychologia rozwoju człowieka dorosłego
Nazwa w j. ang.	Psychology of adult development

Koordynator	dr Witold Ligęza	Zespół dydaktyczny
Punktacja ECTS*	6	dr Witold Ligęza dr Urszula Tokarska

Opis kursu (cele kształcenia)

Celem kursu jest przekazanie studentom wiedzy na temat specyfiki rozwoju człowieka dorosłego. Podczas ćwiczeń studenci rozwiną umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów z zakresu psychologii rozwojowej i syntetyzowania informacji z kilku źródeł. Ponadto studenci rozwiną świadomość możliwości rozwoju człowieka dorosłego.

Warunki wstępne

Wiedza	Zna podstawy psychologii rozwojowej
Umiejętności	Podstawowe umiejętności w zakresie czytania ze zrozumieniem tekstów naukowych.
Kursy	

Efekty uczenia się

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W_01 Ma podstawową wiedzę z zakresu rozwoju człowieka dorosłego.	K_W07
	W_02 Zna koncepcje rozwoju człowieka w biegu życia i rozumie specyfikę rozwoju człowieka w trzech okresach dorosłości	
	W_03 Ma wiedzę w zakresie wybranych sposobów wspomaganie rozwoju człowieka dorosłego.	K_W10

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U_01 Potrafi samodzielnie, krytycznie posługiwać się literaturą psychologiczną, syntetyzując informacje z kilku źródeł.	K_U02 K_U03 K_U05 K_U06 K_U07
	U_02 Potrafi scharakteryzować rozwój człowieka w okresach dorosłości.	
	U_03 Potrafi zaproponować sposoby wspierania rozwoju człowieka dorosłego.	

	Efekt uczenia się dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K_01 Rozumie potrzebę ciągłego rozwoju osobowego i zawodowego człowieka dorosłego.	K_K02 K_K04 K_K05
	K_02 Ma świadomość ograniczeń badań w zakresie rozwoju człowieka dorosłego.	
	K_03 Ma świadomość tego, że wspomaganie rozwoju człowieka dorosłego (w tym również praca z seniorami) często wymaga współpracy ze specjalistami z innych dziedzin.	

Organizacja		
Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia w grupach

	(W)	A	K	L	S	P	E
Liczba godzin	30		30				
60							

Opis metod prowadzenia zajęć

Kurs prowadzony jest w całości stacjonarnie. Wykład z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych, fragmenty filmów, dyskusja, pytania i odpowiedzi. Konwersatorium: a/ analiza i dyskusja wskazanych tekstów teoretycznych; b/ praca warsztatowa w wybranych obszarach diagnozy i wspomaganie rozwoju człowieka dorosłego (w tym: wykonanie, analiza i interpretacja wytworów uczestników, analiza tekstów literackich i opowieści filmowych); c/ moderowanie projektów grupowych d/ czynny udział w metodach eksploracji i ekspresji zagadnień rozwojowych okresu dorosłości (praca na poziomie samoświadomości, pogłębianie empatii i rozumienia osób starszych, poznawanie ich możliwości i ograniczeń rozwojowych).

Formy sprawdzania efektów uczenia się

	E - l e a r n i n g	G r y d y d a k t y c z n e	Ć w i c z e n i a w s z k o l e	Z a j ę c i a t e r e n o w e	P r a c a l a b o r a t o r y j n a	P r o j e k t i n d y w i d u a l n y	P r o j e k t g r u p o w y	U d z i a ł w d y s k u s j i	R e f e r a t	P r a c a p i s e m n a (e s e j)	E g z a m i n u s t n y	E g z a m i n p i s e m n y	I n n e
W01		X					X	X	X			X	
W02		X					X	X	X			X	
W03		X					X	X	X			X	
U01		X					X	X	X			X	
U02		X					X	X	X				
U03		X					X	X	X			X	

K01		X					X	X	X				
K02		X					X	X	X				
K03		X					X	X	X				

Kryteria oceny	<p>Wykład: Zaliczenie ćwiczeń stanowi podstawę dopuszczenia do egzaminu.</p> <p>Egzamin – ocena dostateczna po uzyskaniu z egzaminu pisemnego poprawnych odpowiedzi 60%+1. Oceny wyższe są ustalane zgodnie z rozkładem wyników w grupie. Poprawkowy egzamin w formie ustnej.</p> <p>Konwersatorium: Aktywne uczestnictwo w zajęciach (pełna obecność – każda nieobecność zaliczana + udział w dyskusjach, przygotowanie w zakresie zalecanej lektury). · Pozytywnie oceniony referat tematyczny na bazie wskazanych tekstów. · Pozytywnie oceniony wkład merytoryczny w opracowanie projektu grupowego (prezentacje PP) nt. diagnozy potencjału oraz przeciwdziałania zagrożeniom rozwojowym w poszczególnych fazach dorosłości. · Kolokwium 15 pytań z ćwiczeń (punktacja: 0-9 nds; 10-11 dst; 12-13 db; 14-15 bdb).</p>
----------------	--

Uwagi	Przedmiot kierunkowy na studiach stacjonarnych, jednolitych magisterskich, kierunek: Psychologia.
-------	---

Treści merytoryczne (wykaz tematów)

Wykłady:

1. Człowiek dorosły – rozwój czy zmiana? Podobieństwa i różnice między specyfiką rozwoju człowieka od narodzin do osiągnięcia dorosłości a rozwojem człowieka dorosłego. Główne koncepcje rozwoju człowieka w biegu życia - wprowadzenie.
2. Rozwój osobowości a kryzysy w rozwoju i rozwój poczucia tożsamości.
3. Rozwój osobowości a kryzys połowy życia
4. Rozwój osobowości w biegu życia (koncepcja Davida Levinsona, przemiany struktury życiowej, rola marzeń w rozwoju) oraz rozwój sfery społecznej - koncepcja Erika Eriksona
5. Rozwój społeczny i podejmowanie ról społecznych a rozwój kompetencji ważnych dla efektywnej realizacji ról społecznych
6. Rozwój psychicznych właściwości (na poszczególnych etapach dorosłości)
7. Rozwój poczucia wspólnoty (sfera społeczna) oraz rozwój sfery emocjonalnej u człowieka dorosłego
8. Rozwój sfery poznawczej - postformalne stadia rozwoju
9. Rozwój sfery poznawczej - koncepcje mądrości
10. Wspomaganie rozwoju (opracowanie i prowadzenie treningów wspomaganie rozwoju)
11. Rozwój w poszczególnych okresach dorosłości z podziałem na sfery życia - rozwój w okresie wczesnej dorosłości – sfera osobowości, społeczna - podsumowanie

12. Rozwój w poszczególnych okresach dorosłości z podziałem na sfery życia - rozwój w okresie wczesnej dorosłości – poznawcza, emocjonalna, fizyczna - podsumowanie
13. Rozwój w okresie średniej dorosłości – sfera osobowości, społeczna – posumowanie
14. Rozwój w okresie średniej dorosłości – poznawcza, emocjonalna, fizyczna – posumowanie
15. Rozwój w okresie późnej dorosłości – sfera osobowości, społeczna, poznawcza, emocjonalna, fizyczna) – podsumowanie

Konwersatorium:

1. „Dorosłość” w percepcji społecznej oraz w teoriach i badaniach psychologicznych. Pojęcie „generacyjności”.
2. Modele rozwoju człowieka dorosłego. Ciągłość i zmiana według psychologii biegu życia. Wyzwania i potencjały dorosłego życia.
3. Podejmowanie i realizacja ról społecznych w kontekście współczesności.
4. Kryzys ćwierci życia – kulturowa nadinterpretacja czy realne, narastające zjawisko rozwojowe? Diagnostyka, przeciwdziałanie, przekształcanie.
5. „W życia wędrownice – na połowie czasu [...]” (Dante) – przegląd wybranych koncepcji rozwoju w II` fazie życia
6. Zmiany w połowie życia: kryzys, przełom czy „tranzycja”? Diagnostyka i wspomaganie.
7. Rozwój osobowości człowieka dorosłego – modele stabilności i wzrostu. Kryteria rozwoju w kierunku dojrzałej osobowości.
8. Aksjologiczny i temporalny wymiar rozwoju w dorosłości. Funkcjonowanie a istnienie – egzystencjalny kontekst stawania się pełnym, dojrzałym człowiekiem.
9. Przemiany tożsamości człowieka dorosłego.
10. Satysfakcja, jakość i sens życia w dorosłości. Diagnostyka i wspomaganie.
11. Generatywność jako ostatni bufor przed negatywnym bilansem życiowym w późnej dorosłości.
12. Trudna dorosłość – „nieuniknione straty i niekonieczne traumy”. Choroba, utrata, śmierć bliskich i własna.
13. „Aging as Saging” – dojrzewanie do mądrości w trzech fazach dorosłości
14. Rozpoznawanie bogactwa potencjału rozwojowego dorosłości. Określanie wieloaspektowych niebezpieczeństw ryzyka rozwojowego w drugiej połowie życia oraz projektowanie strategii zaradczych i pomocowych. Optymalizacja rozwoju w dorosłości.
15. Metody eksploracji i ekspresji zagadnień rozwojowych okresu dorosłości.

Brzezińska A., Ziólkowska, B., Appelt, K. (2019). Psychologia rozwoju człowieka (rozdz. 7 Rozwój w okresie dorosłości). GWP.

Brzezińska, A. (2005). Psychologiczne portrety człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa (rozdz. 13-14 Wczesna dorosłość; 15-16 Średni okres dorosłości; 17-18 Późna dorosłość; 19-20 Jak trafnie rozpoznać problemy rozwojowe/ Jak rozpoznać ryzyko rozwojowe i pomagać). Gdańsk: GWP.

Oleś, P. (2011). Psychologia człowieka dorosłego. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Tokarska U. (2013). O potrzebie bycia potrzebnym. Miejsce generatywności w bilansie życiowym współczesnego człowieka. W: K. Mudyń (red.), W poszukiwaniu międzypokoleniowej transmisji wzorców zachowań, postaw i wartości (s. 9-29). Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Trempała J. (red.) (2011). Psychologia rozwoju człowieka, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN Rozdział 2, 4, 11, 12, 13

Boyd D. i Bee H. (2008). Psychologia rozwoju człowieka, Poznań: Wydawnictwo Zysk i S-ka Część czwarta: Wczesna dorosłość i wiek średni, Część piąta: Późna dorosłość i kres życia.

Brzezińska A. (red.) (2005). Psychologiczne portrety człowieka, Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne Rozdział 2, 13, 14, 15, 16, 17, 18

Wykaz literatury uzupełniającej

Bacelewska, D. (2006). Repetytorium z rozwoju człowieka. Jelenia Góra: Kolegium PWSZ. Dostępne online: <https://www.dbc.wroc.pl/dlibra/publication/1343/edition/1570/content>

Gałdowa, A. (2000). Powszechność i wyjątek. Rozwój człowieka dorosłego. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kotre, J., & Hall. E. (1990). Seasons of Life. The dramatic journey from birth to death. The University of Michigan Press.

Tokarska, U. (2007). Archetypowe scenariusze życia a rozwój człowieka dorosłego. W: K. Węglowska-Rzepa, D. Fredericksen (red.), Między świadomością a nieświadomością. Współczesność w perspektywie psychologii głębi (s. 277-293). Warszawa: Wydawnictwo Eneteia.

Tokarska, U. (1999). Konfrontacja z samym sobą w ujęciu Daniela J. Levinsona. W: A. Gałdowa (red.), Wybrane zagadnienia z psychologii osobowości (s. 205-218). Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Kenyon, G., Bohlmeijer, E., Randall, W. L (2011). Storying Later Life. Issues, Investigations, and Interventions in Narrative Gerontology. Oxford University Press.

· Kotre, J., & Hall. E. (1990). Seasons of Life. The dramatic journey from birth to death. The University of Michigan Press.

· Kotre, J. (2011). Make it count. How to generate legacy that makes meaning to you. New York: Free

Press.

· Kreft, P. (2014). Zanim odejdę. O tym, co naprawdę ważne. Kraków: WAM.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium, ćwiczenia, laboratorium, itd.	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	30
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	10
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	10
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	40
Ogółem bilans czasu pracy		150
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		6